

Abonamântul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóia apare în fie-care Sâmbătă.

Unirea

Fóia besericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., şi de fie-care publica-ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce priveşce fóia se se adreseze la «Redacţiunea şi Admini-straţiunea Unirei» în

Blaşiu.

Anul I.

Blaşiu 9 Maiu 1891.

Numerul 19.

Gimnasiile noastre româneşci.

I.

(+) Poporul român de sub coróna s. Stefanu a înfiinţat şi susţine cu mari jertfe 5 gimnasia, şi anume: în Blaşiu, Beiuşiu, Năsăud, Braşov şi Bradu, a căroru esistenţă dela anul 1883 încóce este neîntreruptu ameninţată cându pre o cale, cându pre alta.

Până la acelu an gimnasiile româneşci se poteau desvoltá liberu în direcţiunea, ce li-o dádeau însişii susţitorii lorú, ér acestia se folosiá de dreptulu de dispunere şi conducere asupra gimnasiilor lorú, nu spre a inadúşi întrênsele ori ce manifestaţiune de vieţă româneşcă, ci spre a dá scolarilorú o creşcere bună religiosó-moralá, spre a nutri întrênşii iubirea şi alipirea de neamulu românescú şi de patrie şi spre a vérsá în minţile şi inimile lorú adevérata culturá européna. Acéstá desvoltare firéscá a celorú mai inalte institute culturale româneşci, de cari dispunemú în patria noastră, erá unú ghimpe în ochii politiceii anticatolice şi de rasá, care spre cea mai mare nefericire a patriei a inaugurat'o mai cu sémá guvernulu liberalu alú calvinulu Tisza şi alú satelítilorú lui de tristá aducere aminte şi o continuá astáđi urmaşii lui.

Doué scopuri şi-a propusú adecá şi a urmáritu cu multá staruinţă acelu guvernú liberalu: umilirea şi slábirea catolicismulu şi sdrobiroa naţionalitaţiloru nemagiare, şi pentru a-şi poté

ajunge aceste scopuri şi-a căutatú mijlócele de lipsá chiar în poterea inviolabilá şi neînfrántá a legilorú.

Unú efluxu alú acestorú tendinţe este şi articulu de lege XXX din 1883 despre scóele medie séu secundarie, pre care guvernulu l'a aplicatú în praxá astfeliu, încátu a pusú mâna pre conducerea pedagogică şi didacticá a celorú mai multe scóele medie din ţerá, căci pre cându înainte de anul 1883 guvernulu conduceá numai 49 scóele medie de statú şi regeşci, pre atunci, după crearea legii amintite, a ajunsú în posiţiunea de a conduce încá 73 scóele medie catolice, comunale şi private, séu cu totulu 122 institute secundarie, remánéndu scutite de conducerea lui numai 58 scóele medie, cari se aflá de presentú sub conducerea confesiunilorú aşa numite autonome, şi sub inspectiunea supremá a statulu.

Pricepe ori cine, cá guvernulu a pusú gimnasiile catolice sub conducerea sa didacticá şi pedagogică numai cu scopulu acela, ca se le subtragá de sub influinţa religióasă şi culturalá a besericeii catolice, şi astfeliu se uniléscá şi slábéscá acéstá besericá, ér celealalte scóele medie le-a lásatú sub conducerea confesiunilorú respective numai de dragulu rasei magiare, căci cunoscutú este, cá cele mai multe din aceste scóele suntú protestante şi aşedate în centrele cele mai puternice ale rasei magiare, şi astfeliu guvernulu a voitú se le asigure

independenţa şi pentru casulu, cându ar ajunge la potere neşce ómeni, cari nu identificá interesele patriei numai cu interesele poporulu magiaru şi ale protestantismulu, ci cu ale totororú cetáţenilorú fără deosebire de naţionalitate şi confesiune.

Articulu de lege XXX din 1883 formézá aşadarú unú evenimentu însemnatú în istoria gimnasiilorú din patria noastră şi de aceea meritá se ne ocupámú cu elú din punctulu de vedere alú intereselorú gimnasiilorú româneşci.

Ce se ţine de gimnasiile románe greco-orientale, a cărorú situaţiune voimú se o lámurimú în numerulu de faţă alú „Unirei“, însemnámú înainte de tóte, cá la aplicarea legii citate acele gimnasii au fostú puse din partea guvernulu în categoria gimnasiilorú autonome, cari adecá staú numai sub inspectiunea guvernulu şi nu şi sub conducerea lui, ér acéstá s'a întéplatú nu de dragulu Románilorú, ci din motivulu, cá din punctulu de vedere alú dreptulu publicú beserica greco-orientalá a fostú tractatá şi mai înainte într'o formá cu confesiunile protestantice.

Dar pre cându guvernulu de o parte a datú gimnasiilorú románe gr-orientale dreptulu de autonomie, care nu a voitú se-lú recunóscá şi gimnasiilorú catolice, şi prin acéstá a datú o nouá dovédá despre spiritulu duşmánosú, de care este condusú faţă cu beserica catolicá, şi de predilecţiunea sa faţă cu totú, ce-i acatolicú, pre atunci de altá

Feuilleton.

Mamei.

O mamă! alú tēu nume cu sântá pietate
În ruga mea ferbinte ăi-nópte ilú rostescú
Rogándú Sánta Treime cu mâni încrucisate,
Sé-ţi tindá ajutoru-i şi darulu séu cerescú.

O, tu eşti bună mamá, ceea ce chinuri grele
Pentru mine 'n vieţă prea multú ai suferitú:
Ca eu sé fii ferice în traiulu vieţii mele,
Tu te-ai lipsitú de multe, cá multú m'ai şi iubitú.

O, tu ai fostú şi-aceea, care 'n a mea pruncé
Mă invéaşti spre bine, credinţă 'n Domneđu,
Şi care cu placere, cu dragú imi dáduşi mie
Nutrirea cea mai scumpá, sbáténdu-ţi sēnulú tēu.

O, mamá iubitóre, tu te 'ngrigeái de mine,
De câte ori nécasuri şi morburí m'ajungeáú
Veghiándú ăina şi nópteá la patu-mí în suspine
În frică şi speranţă, ce 'n sēnu-ţi se'n schimbáú.

Deci mamá, scumpu-ţi nume cu sântá pietate
În ruga mea ferbinte ăi-nópte-lú voiu rosti,
Rogándú Sánta Treime cu mâni încrucisate,
Sé-ţi dée traiú ferice şi tēmpú lungú de-a trái.

Antoniú Papp.

Americanii si plóia.

Jules Verne, vestitulu scriitoriu francesu, într'un'a din scrierile sale ne povestése, cá Americanii au construitu unu tunu giganticu, în glonţulu căruia au întratu trei caletori indrasneti, si acestia au fostu puşcati în luna, cá se ne adúca veşti despre frumós'a noastră vecina.

A sēmţitu inse si Jules Verne, cá nu e lucru de gluma, a face pre ómeni se-ţi créda, seu celu puţinu se nu-ţi rida în faţa, voindu se le povestési lucruri asiá de cornurate. Si déca scrierea lui „Caletorie în Luna si în giurulu Lunei“ e totuşi atátu de lăţita si cetita, si déca i-a succesu se ne dé în mâna o carte placuta si totu odata instructiva, are sé se multiaméseca caracterulu americanu atátu de indrasnetiu si escentricu.

Cetindu scrierea lui Verne sēmţesei, cá acéstá caletorie e numai o istorie inventata de fantasía lui, dar' sēmţesei odata si ace'a cá déca aievea s'ar' face vre odata încercári de aceste, întreprindetorii nu ar' poté fi decâtu Americani.

Nu am cunoscentia se se fi facutu pana acuma încercári de aceste, dar' am cetitu, cá se planuiescu alte încercári nu mai puţinu

vrednice de caracterulu americanu. E vorba, cá în tēmpu de seceta norii se fia ingramaditi cu poterea de-asuprá Americéi, si constrinsi se verse şiróie de plóie asuprá pamēntulu americanu insetatu.

Noi, prin vinele căror'a nu curge sânge americanu, cetindu despre planuri de aceste, chiar' nevréndu inca trebuie se zimbimu. Pentru Americani inse întreprinderea acést'a e câtu se póte de naturala, si congresulu din Washington s'a si grabitu se priméseca propunerea lui M. Farwell, si se voteze sum'a de lipsa pentru încercári, ce au sé se faca în privinti'a acést'a.

Americanii íşi ăicu, cá omulu e în lupta eontinua cu natura, si fiecare palma de locu trebuie se o enceréseca cu mintea si cu poterea sa. În lupt'a acést'a, ce curge de vécuri, a căştigatu multe invingeri, căci şi-a supusu si imblânditu o multime de animale, si a constrinsu pamēntulu se produca plántele acele, cari îi suntú de lipsa pentru hranirea trupulu. Foculu pustiitoriu si ap'a turbata inca şi-le-a supusu în multe privintie, si le-a silitu se-lu încaldéseca, se-i stēmpere setea, se-i máne trenuri, mori si alte maşini. Adevératu, cá elementele aceste de multe ori íşi scútura lanţulu sclaviei, si se napastuiescu asuprá

parte s'a îngrițit, ca gimnasiile românești gr.-or. faptice să fie în continuu împiedecate în exercițiul aceluși drept. Guvernul a dat dreptul său de inspecțiune asupra gimnasiilor românești greco-orientale o estensiune așa de mare, încât dreptul acesta se poate considera, după cum este aplicat în praxă, de o adevărată controlă polițenescă, de care Ministrul se poate folosi în totu momentu spre a șicană gimnasiile din cestiune.

Cine vré să se convingă despre adevărul aserțiunei noastre, să cetască instrucțiunile, ce le-a dat Ministrul de culte și instrucțiunea publică comisariilor săi, cari au să viziteze din cându în cându gimnasiile române gr.-orientale și să asiste la esamenele lor de maturitate, și atunci va vedé, că Ministrul în puterea dreptului de inspecțiune nu cercă numai acea, că ore gimnasiile române greco-orientale stău pe nivelulu acela, la care din punctu de vedere didacticu trebuie să se redice fiecare gimnasiu din țieră, ci elu strabate în totă viața esternă și internă a lor, le scrutéză pozițiunea topografică, marimea, numerulu saleuru, aparatele didactice, colecțiunile, disciplina și actele oficiose. Comisariulu guvernulu asistă la prelegerile totoror profesorilor, și urmareșce cu atențiune atâtu întrebările, ce le punu dênșii, câtu și respunsurile, ce le dău scolarii. Are dreptulu să-și facă observările sale chiar în conferința corpulu profesoralu asupra totoror scăderilor, ce crede a le fi observat în mersulu învățământulu, și apoi despre tôte ce le-a observat în respectivulu gimnasiu, este detoriu să facă raportu detaiatu Ministrulu, care se foloseșce de astfeliu de raporte spre a duce gimnasiile în strîmtorea de a nu să mai poté sustîne materialiceșce. Dovédă despre acésta ne este casulu din anii trecuți, cându Ministrul a admoniatu ambele gimnasiile române greco-orientale,

deși acestea stău cu multu mai pre susu decâtu multe gimnasiile calvineșci, și decă ele nu s'ar' fi supusu dispușeiunilor Ministrulu, atunci în sensulu paragrafulu 53 din articulu de lege XXX din 1883 după a treia admonițiune și-ar' fi pierdut dreptulu de publicitate și astfeliu nu ar' mai fi potutu estradá testimonie scolastice valide și n'ar' mai fi potutu ține esamene de maturitate; cea ce ar' fi fostu identicu cu nimicirea lor.

Gimnasiile române greco-orientale s'ar' bucură de frumoșe drepturi, decă Ministrul le-ar' lasă să se bucure de ele în totă tigna. Astfeliu d. e. gimnasiile acestea nu sunt obligate să primescă planulu de învățământu prescrișu pentru școlele de stat, ci își potu stabili ele însăși planulu de învățământu, ce li-să pare mai corespușcătoriu.

Dar' de altă parte ele nu potu pune în praxă planulu lor propriu de învățământu, decă Ministrul nu l'a examinat și nu l'a luat la cunoscînță aprobatore. Afară de aceea fiindu că cele mai multe gimnasiile din patriă să conforméză planulu de învățământu prescrișu de Ministru pentru gimnasiile de stat, este lucru firescu, ca și gimnasiile române greco-orientale să se conformeze câtu să poté mai multu aceluși planu, căci altcum ar' face imposibilă trecerea tinerilor români dela alte gimnasiile la sine.

Gimnasiile române greco-orientale au dreptulu de a-și alege ele însăși manualele didactice, de cari să se foloseșcă. Dar' și aci să prezentă Ministrul cu dreptulu său de a examina acele manuale, ca să vedă, că ore nu cuprindu doctrine contrare statulu, și elu s'a și folositu de acestu dreptu, oprindu tôte manualele de istoriă, geografă și limba română, cari n'au fostu scrise după placulu domnilor din Budapesta, și astfeliu pre tôte gimnasiile românești le-a adus în mare perplexitate în cea ce priveșce manualele didactice.

În sensulu paragrafulu 23 din arti-

clulu de lege citatū gimnasiile române greco-orientale au dreptulu, să-și țină esamenele de maturitate sub presiunulu unui barbatu denumit de auctoritatea supremă besericescă. Însă și acestu dreptu este numai o iluziune, pentru că Ministrul încă are dreptulu de a trimite la acele esamene unu comisariu alu său, carele nu numai censuréză tôte teme scripturistice ale maturisanților, nu numai pune întrebări din tôte studiile cu ocașiunea examenulu verbalu, ci asistă și la conferința corpulu profesoralu, în care să judecă gradulu de maturitate alu scolarilor, și decă elu nu este de o părere cu corpulu profesoralu cu privire la unulu său mai mulți maturisanți, are dreptulu să pretindă, ca testimoniele acelor de maturitate să nu se estradee, până cându nu va fi decisu în casulu acesta însuși Ministrul. În modulū acesta, spre încungiurarea neplacerilor și conflictelor, corpulu profesoralu este silitu de multe ori să lase, să se întemple mai tôte după placulu și voia comisariulu ministerialu.

Dintre tôte mesurile luate în contra gimnasiilor nemagiare și prin urmare și față cu gimnasiile române greco-orientale, nici una nu este așa de periculoșă, ca cea cuprinsă în paragrafulu 50 din articulu de lege XXX din 1883, în care se dice, că decă Ministrul descopere în vre unu gimnasiu confesionalu rele morale său direcțiune contrariă statulu, poté merge cu procedura sa în contra respectivulu gimnasiu până acolo, în câtu să ceră dela Maiestatea Sa chiar și închiderea gimnasiulu. Este în deobște cunoscutu, că de acestu paragrafu s'a folositu Ministrul pentru a creă gimnasiulu din Beiușu situațiunea anormală, în care să află astăzi, și totu de acestu paragrafu să poté folosi elu pentru a nimici și gimnasiile române greco-orientale, decă așa-i vine la socotela. Pretexte își poté afla Ministrul în totu momentulu pentru a măsură și gimnasiilor române

omulu tiranu, si se stingu multe vietu, până ce potu fi incatusate din nou, dar' în urmă urmelor totu se încatușeaza.

E detoriu a noastră — dîcu Americanii mai departe — să continuăm acésta lupta, si după ce în contră săgeților si foculu omoritoriu, ce arunca asupră noastră nori, amu fi aperiți — celu puțin în parte, prin parafulgerulu aflatu înainte de ast'a cu 140 ani de Franklin, e vremea să cercăm, că să-i imblândim, si să-i facem, că să asculte de glasulu nostru si să plouă asupră noastră, de câte ori vomu avé lipsa.

Ademenitore-su cuvintele din urma, si multa mângaiere ar' aduce omenimei, să nu se para asiă de cu nepotînția, si asiă de necredute. Vêr'a în crucea amiedii, cându căldur'a e nesuferita, câți omeni nu se uita cu doru spre ceru, dora dora se voru ridică nori de plouă, că să stêmpere arșița omoritoare. Inse de multe ori trecu septemâni, si nădușel'a nu mai înceta, si omulu si animalele nu mai afla recore, si pamântulu nu mai capeta revenela. Sermanulu țeranu se lupta diuliti'a intrêga cu zădufulu nădușitoriu, si noștea în locu să afle odihna si să-și câștige poteri noue, e muncitu de gânduri, că ce se va alege de elu, de nevast'a si copilașii lui, decă secet'a le va pustii ród'a intrêga. O plouă l'ar' mântui, i-ar' dá înapoi nădejdea aproape pierduta, dar' plouă nu vine, norii nu se arêta.

Dar' acésta nu are să mai țina tîmpu îndelungatu. În lumea acésta tôte au unu

capetu, si precum au căduți atâți regi puternici, si s'au resturnatu atâtea tronuri si si imperații tari, totu asiă se va spulberă în curêndu si tirani'a secetei. Se va spulberă, căci Americanii s'au sculat în potrivă ei, si apoi sciutu este, că cei din lumea noua sunt omeni, cari odata ce și-au propusu unu lucru, nu se mai oprescu, până ilu ducu în capetu. Chiar' ușioru nu are să fia lucrulu acésta, dar' Americanii sunt omeni, pre cari greutățile ivite necum să-i sparie, din contra numai îi impintena mai tare și-i facu mai inderetnici.

Calea, pre carea vré Farwell să produca plouă, e destulu de simpla, si nici nu are să costeze tare multa. Sciutu este, dice elu, că pre tîmpulu resbelor mai noue mai totu de-a un'a au fostu vremuri plouose, si plouă acésta nu a potutu fi produsa, decâtu prin bubuitulu tunurilor si respective prin mișcarea, ce au produs'o în aeru bubuiturile acele.

Asiă a fostu în a. 1846 si 1847 pre tîmpulu resbelulu, ce l'au portatu Statele unite din Americă nordica cu Mexiciu, asiă si în decursulu resbelulu civilu americanu din 1861—1865. Seau decă voiti, ve aduce Farwell casuri si din resbelele europene.

La începutulu bătăii dela Dresd'a (27 Augustu 1813) vremea eră frumoșă si caldă, dar' în decursulu luptei cerulu se înnoră repede, si începū să curga o plouă torentială. La Waterloo în dimineți'a zilei 18 Iuniu 1815 nădușel'a eră nesuferita si nici o adiere de vîntu nu se sêmția, dar' abia începura să

bubue tunurile, si se si gramadira nori negri, cari vîrsara șiroie de plouă. Si decumva nu ajungu cele amintite, Farwell scie să se mai povestescă inca vre-o 16 casuri de aceste.

Si decă si acum ați mai clatină din capu si ați stă la indoiela, Farwell ve va spune, că în anii 60, cându s'a construitu calea ferata numita *pacifica* — cale ferata, ce împreuna partea resarităna si apusena din Americă de mișcia-noștea — *Stanford* avêndu se sfîrme stâncile, ce-i stateau în cale, a observatu, că în tîmpulu, câtu au țîenutu lucrările si prin urmare detunăturile, plouă în fie care di, cu tôte că în locurile acele plouă e aproape necunoscuta.

Asiă dara lucrulu nu e gluma, si senatorulu Farwell a si pusu ochii pre loculu, unde ar' fi să se faca încercările, va să dicea esplosiunile pravului de pușca și a dinamitulu ingramaditu preste olalta, anume în *Colorado*, seau în partea vestica a țerii *Canas*, si ar' fi să se începa din diori de di si să se continue în decursu de 7—8 ore.

Veti fi vediutu de multe ori, cum de asupră capetelor noastre norii se mișca unori a lene, alte ori mai repede, pre cându josu pre pamântu e liniște, de nici frunzi'a nu se clatina. Alta data erași la noi vîntulu urla si rapesce totu ce-i stă în cale, era de asupră noastră norii stău linișciti, seau dora se mișca chiar' în direcțiune contrariă. Vîntulu ce sufla în regiunile de-asupră, duce cu sine norii si ne desvêlesce cerulu azuriu, si érași

greco-orientale cu măsura nedreptă, cu care a măsurat gimnaziul din Beiușiu, căci acea ce în ochii unui Român este virtute și detorință chiar într-o păreții institutelor noastre culturale, în ochii șovinismului și politicii de rasă a guvernului este adeseori lucrare contrară siguranței statului.

Am desfășurat aci în liniaminte generale situațiunea gimnaziilor române greco-orientale cu acea intențiune curată, ca fiecare Român să se convingă, că situațiunea aceea în fața politicii dușmănoase, ce o urmărește guvernul în contra instituțiilor noastre culturale, este apröpe totu așa de precară, ca și situațiunea, în care se află celelalte trei gimnazii românești greco-catolice, și că prin urmare decă însăși națiunea română din patria noastră nu va lua sub scutul său gimnaziile românești fără deosebire de confesiune, și prin conducătorii săi politici nu se va sili a le aperi cu totă bărbăția, atunci lovitura dată gimnaziilor din Beiușiu și Năsăud să pöte förte ușor termină la Brașov, pre lângă totu constituționalismul și totă autonomia bisericeii greco-orientale, în care mulți credü fără de temeiü, că s'ar' află singurul mijlocü de a ne potö aperi de astfeliu de calamități.

Trecerea la ortodocsie a princesei de corönă din Grecia Sofia. — În Nr. 42 din 13/25 Aprile a. c. alü „Telegraful Român“ din Sibiu cetimü în fruntea varietăților următörea șcire: *Despre trecerea la religiunea gr. orientală a princesei de corönă din Grecia se anunță, că sinodulü din Grecia a dispensatü pre princesa de a fi botezată prin cofundarea de trei-ori în apă, ci prin stropire. Princesa încă de când asistase la unü serviciu divinü in biserica gr. or. din Berlin a fostü inclinată a trece la religiunea gr. orientală.*

Princesa Sofia este sora imperatului germänü, și prin urmare a trecutü dela protestantismü la biserica resaritenă neunită. Pre noi nu ne döre decü multü de trecerea

acesta. Atăta potö însö observă, că inclinarea aceea a princesei, la care se provöcä cu bucurie „Telegraful Român“ și isvorulü lui, este förte indoiösă. Înă pre tömpulü, cându se măritase princesa dupa principele de corönă alü Greciei, se privia faptulü acesta de o jertfă politică adusă din partea curții imperateșci din Berlin cu menirea de a mai domoli antagonismulü, ce esistă între curtea din Berlin de o parte și între cele din Copenhaga și Petersburg de altă parte încă dela anulü 1864 de cându cu luarea Schleswig-Holsteinului. Este adecă cunoscutü, că dinastia grecescă a purcesü din cea danesă. Erä inclinarea aceea a princesei Sofia a fostü atätü de mare, încätü ea a trebuitü să se socotescă doi ani, până ce pre urmă s'a decisü să facă pașulü trecerei, cu töte că în Grecia dispune legea, că membrii casei regeșci să fiä toți de religiunea statului, și cu töte că trecerea aceea trebuiä să se întöple decü de multü. Și în acești doi ani a trebuitü se trecä princesa prin catichumenatulü recelei, cu care a fostü întöpinată dënza din partea familiei regeșci, precum suntemü informați dintr'unü isvorü, a cărui vrednicie de credemöntü nu suferö indoielä.

Pentru noi înse este de interesü faptulü acesta din altü punctü de vedere. Cetit'amü noi șcirea aceea încă mai înainte în alte diare, darä nu o amü înregistratü, fiindü-cä așteptämü, să ne înțeleptimü în privința ei chiar din „Telegraful Român“, a cărui judecată în lucruri de acestea dupä pärerea noastră are să fiä competentă. Noi așteptämü, că „Telegraful Român“ înregisträndü șcirea aceea să se provöce celü puținü la *Compendiulü de dreptulü canonicü* scrisü de Șaguna. Acolo aflämü adecă întrebarea: *Cändu este Boteziulü validü?* Erä în responsü cetimü cuvintele: *Cändu boteziarea se face prin trei afundări, — de aceea preotulu se depune, decä nu boteziä prin trei afundări, — prin urmare Biserica noastră n'au aprobatu boteziulü prin stropire, pentru că acel'a totu dea un'a se sevârșä si se sevârșiesce la noi prin trei afundări, ce se vede si din cuvântulu grecescu „vabtišo“, care însemneza afundare.* Noi așteptämü,

că „Telegraful Român“ să remänă credinciosü credinței întemeiatoriului său, carele a fostü Siaguna, și să desapröbe dispensarea, ce sinodulü din Grecia a dat'ö de dragulü princesei de corönă Sofia. Dar apoi eräși ne-amü adusü aminte de ce amü cetitü odată — nu chiar de multü — într'unulü din articoliü de fondü alü numitului organü, că adecă în vöculü alü nouöspredöcelea este irelevantü, ce crede omulü, ci să fiä numai omü de omenie. Și din aducerea acesta aminte ne-amü înțeleptitü apoi cu privire la credința ortodoxă mai multü decätü din cele ce a scrisü Siaguna.

Adeveratü că într'o altă carte de-a resaritenilorü neuniți cetimü o altă învöțätürä: *Și până în ziua de astä-și biserica ortodoxă, recunoscënd, că stropirea în administrarea botezului nu micșurözä puterea misterului, totuși nu admite forma acesta de cât la nevoie, și numai ca o excepțiune dela regula generală.* ¹⁾ Contecstulü, în care se află cuvintele aceste, ne spune, că nevoie este în cas de necesitate absolută, mai ales pentru bolnavi. Casulü de față se vede că formözä înse la învöțätürä acesta unü adausü purcesü din principiulü supremü alü bizantinismului, că din plenitudinea potötatüi sale imperatulü pöte face orü și ce, ²⁾ fireșce că și în cause dogmatice, precum este dupä învöțätürä lui Siaguna între altele și cauza botezului împlitü prin întreită cofundare.

Dupä töte acestea din considerarea dispensării, ce a primit'ö princesa Sofia, încă se revörsä o lumină strălucită preste unirea aceea a credinței, carea dupä învöțätürä celorü ce le place să se numescă pre sine ortodocsi este legatürä, ce-i împeünă și-i unöșce pre ei într'o singurä biserică. Morala acestei discursii este decü, că credința ortodoxă e förte confusă, și acesta din cauza că-i lipseșce principiulü acela de auctoritate, care se öndrepte, și despre care a dișü öre cândü s. Augustinü: Roma locuta, causa finita.

¹⁾ Teol. dogm. ortodoxă trad. Gerasim Timuș Piteștönu, București 1887. T. II. p. 420.

²⁾ Balsamon c. 12. Ancir.

vöntulu ni-i aduce in apoi din țerile depärtate, unde i-a fostü dusu.

De multe ori înse vöntulu e incapätinatü nu vrö se ni-i aduca atunci, cându avemü lipsa de ei, pentru ace'a Farwell voiesce se-lu silöșca prin esplosiuni de dinamitu.

Decä arunci o piötra în apa, piötr'a își face locu si se cofundä, si în urm'a pietrii vedü unü golü, dar' golulu ține numai unü momentü, căci în clipit'a următöre ilu si împle apă, ce alörgä din töte pärțile. Piötr'a a pusü dara în mișcare nu numai picuri de apă de-a-dreptulu lovitü, ci si picuri vecini, si astfeliu se pornöscu valuri, si mișcarea ajunge totu mai departe si mai departe. Cu câtü e mai mare piötr'a, cu atätü va fi mai mare si golulu nascütü si cu atätü va ajunge mai departe si mișcarea.

Ce'a ce se întöpla în apa, se întöpla și în aerü și înca în mesura cu multu mai mare, căci pärțicelele de aerü se mișca neasemenatu mai ușoru că picuri de apă. Mișcarea, ce ö produce în aerü durduitur'a, de multe ori atätü e de poternica, încätü ajunge până la ferestile nostre, pre cari le scütura, de stä sè le spargä. Totu astfeliu și mișcarea produsä prin esplosiunea pravului de pușcă și a dinamitului ajunge până la înalțimi mari, și golulu nascütü ilu împle în pripa masele de aerü, ce alörgä din töte pärțile. Masele de aerü puse odată în mișcare își continüa calea și producu vöntu. Dela vöntulu acest'a aștepta Farwell, să ne aduca inapoi norii pribegi.

Va fi ö minunatä priveliște, sè vedü, cum la sunetulu detunätürilorü de dinamitu, norii cei negri se voru ridicä a lene din lumea ce se aflä de desuptulu nostru, se voru înalțä totu mai susu, apoi se voru aședä în șiru de bätäie, si voru începe sè tune, se fulgere, si se arunce sașeți de focu unii asuprä altor'a. Sășețile voru urmä totu mai desu, luptä va fi totu mai fierbinte, si din sângele luptatorilorü acusi voru începe se curgä picuri deși, apoi șiroie întregi — în forma de plöie recoritöre.

E întrebare numai, decä vöntulu, ce va produce detunätürile aceste în regiuniile mai înalte, va fi aplicatu se ne aduca nori de plöie, si norii acestia se voru öpri si voru plouä tocmai acolo, unde suntü așteptäți cu dorü? Farwell asiä crede, si împeünä cu dënsulu credü toți aceia, cari i-au primitu propunerea si i-au votatu sumele de lipsa. Pentru ce se fimü dara mai necredinciosi tocmai noi, cari nu avemü se jertfimü pentru acesta credința nici unü singuru hanu? Decä unü șolomonariu, suitu cälare pre ö mätura, pöte se pörte vremurile de nasu, si pöte sè le poruncöșca, dupa cum ilu taie capulu, unü Americanu înarmatu cu pravu de pușcă și dinamitu se nu pöta turburä odihn'a norilorü?

Eu din parte-mi de locu nu me indoiöscu în reușit'a acestoru încercări cu atätü mai vörtosu, căci dupa a mea pärere dinamitulu, cu potörea lui îngrozitöre, trebue se aiba ö chiamare multu mai înaltä, decätü se sfarme

nise stânci, seau chiar' se sguduie unü tronü si se sfäșie unü capu încoronatu, care în urm'a urmeloru totuși numai unü bietu de moritoriu este. Vöntulu si norii i-ar' fi nisece potrivnici, cu cari a fala si-ar' potö mesurä potöriile.

Totu ce me îngrișce pre mine, e, că pre urm'a Americanilorü se voru porni si Europeni, se-și produca plöie, si decä în acel'a-și tömpu va fi seceta și pre la noi și în Americä, se va pușcă de-odată în trei, patru seau si deci de locuri, si bietii nori spariați de atâtea detunätüri, nu voru mai sei, în cätträu se alerge, nu voru mai sei de cine se asculte. Si decä norii înca își voru pierde räbdarea, si voru începe se arunce si ei sășeți de focu, va fi vai si amarü de loculu, asuprä căruia se voru napästui. Si ce e și mai räu, me temü, se nu se mai nasca si de aci resbele nöue sub cuvöntu, că țér'a cutare a räpitu norii, ce erä meniți pentru alții, și se nu se mai îngroșe norii de pre ceriulu și altfeliu destulu de posomoritu a päcii europene. Și pacostea acest'a înca a trebuitü se vina asuprä nöstra tocmai acum, cându unulu câte unulu se restörna barbatii, cari mai țineäu sufletulu în pacea atätü de härbuitä. Dar' ce-i päsa unü Americanu, decä se va pustii lumea întröga, — numai elu se pöta dice, că a dusu în indeplinire, ce'a ce și-a pusü în gândü.

Revistă besericăscă.

Francia.

Alu dăncecilea congresu alu catoliciloru francesi a fostu deschisu la Parisu in 28 Aprile. La 8 ore dimineață a fostu celebrată o liturgie solemnă, la care au asistatū toți membrii congresului. Ședința a deschis'o abatele Fonsagrives cu o vorbire admirabilă, in care arătă detorințele, ce le au catolicii cu deosebire in zilele grele, in cari trăimū. După vorbirea acēsta urmă constituirea congresului in secțiuni, și se începură desbaterile deosebitelorū cestiuni referitoare la sciințe, arte, reuniuni, și altele, și in toate privințele s'au constatatū progrese îmbucurătoare și s'au luatū decisiuni salutare pentru înflorirea besericeii și pentru binele patriei.

Belgia.

De presinte se află întrunitū in Bruxelles congresulū internaționalū liberū pentru ștergerea sclăviei. Inițiativa acestū congresū este detorită neobositulū cardinalū Lavigerie. Din raportulū cetitū in prima ședință a congresului se vede, că societatea antiesclavagistă belgă a adunatū până acum o sumă de 400,000 fcs. pentru scopurile congresului. Asemenea s'a adusū la cunoștința congresului, că 25 surori de caritate se pregătescū pentru a plecā in Statulū Congo din Africa, pentru a înființa acolo unū orfanotrofū pentru băieți și baiete. Lângă mănăstirea călugărițelorū se va ridicā și o beserică, precum și o casă pentru misionarii, cari vorū fi in trecere pre acolo. — Din aceste scurte date încă se pōte vedē, că opera inaugurată de cardinalulū Lavigerie progresază spre onōrea civilizațiunei și a umanității.

Portugalia.

Congresulū catolicilorū din Portugalia s'a ținutū in Braga și a fostū forțe cercetatū. Resoluțiunile luate suntū de celū mai mare momentū, și dovedescū vitalitatea pūruca tēneră a besericeii catolice in toate timpurile și între toate popōrele. Dintre rezoluțiunile practice ale Congresului relevāmū următoarele: Necesitatea suveranității temporale a Pontificelū Romanū. Necesitatea convictelorū de băieți și a internatelorū de fetițe, pentru a dā o creștere religiosomorală tēnerimei. — Proclamarea armoniei depline între învățăturile besericeii catolice și între rezultatele sciințelorū naturale. — Recunoșterea Pontificelū Romanū de judecătōriū in conflictele, ce se ivescū între popōrele deosebite. — Lipsa de a basā rezolvirea raporturilorū dintre lucrători și proprietari pre doctrinele besericeii catolice. — Afirmarea dreptulū exclusivū, ce-lū au preoții de a propune pruncilorū învățământulū religiosū. — Spriginirea diarelorū și a scriptelorū catolice, și lațirea lorū printre toate clasele societății. — Intemeierea de reuniuni cu caracterū catolicū. — Combaterea diarelorū și scriptelorū cotrare religiunei și moravurilorū.

Ecā totū atâtea puncte, cari trebuie să ne servescā și noue de directivă!

Revistă politică.

Afaceri interne.

In 5 a l. c. au începutū noui înființatele table regeșei și procuraturii de statū activitatea lorū. Cu bucurie sufletească iuregistrāmū, că acēsta activitate s'a începutū cu invocarea Spiritulū Sântū in mise solemne, la cari au asistatū membrii tablelorū și procuraturilorū in corpore. După celebrarea servițiului divinū au urmatū ședințele festive de constituire. De bunulū Domneșeu, ca activitatea nouelorū table se fie spre validitatea dreptății divine și aici pre pământū, și ca astfelū sentimentulū de dreptate se se înrădăcineze in toți cetățenii spre întărirea și înflorirea patriei mame.

Diua de 1 Maiū a decursū in liniște, numai in comitatulū Bichișū a fostū o încăierare între lucrători și poliție, care s'a sfârșitū cu vērșare de sânge. Pre airea toate demonstrațiunile s'au restrinsū la adunări poporale și la unele dicții.

Austria.

In 3 a l. c. s'au subscrisū in Viena din partea delegațilorū respectivelorū guverne protocoalele referitoare la încheierea nouei convenții comerciale între *Austria* și *Germania*. Convenția are să intre in vīgore cu 1 Ianuarie 1892 și să dureze până la 31 Decembre 1903. Totū pentru acestū periodū de timpū s'a încheiatū și o convenție veterinară. Documentele convenționale in scurtū se vorū subscrie și din partea ministrulū de externe Kálnoky și a ambasadorulū germanū principele Reuss. Este de speratu, că noua convenție va fi mai favorabilă pentru esportulū nostru de bucate decâtū cea trecutā, și că va permite o conlucrare armonică cu Germania intru promovarea intereselorū comerciale comune.

Germania.

In 30 Aprile s'a întemplatū in alū 19-lea cercū electoralū alegerea restrinsă între principele *Bismarck* și între candidatulū socialistilorū, fabricantulū de sugări *Schmalfeld*. Resultatulū a fostū alegerea lui *Bismarck* cu 10544 voturi, pre cândū *Schmalfeld* a întrunitū 5486 voturi. Resultatulū nu l'a surprinsū pre nimenea. Remâne insē certū, că o astfelū de alegere pentru principele de *Bismarck* numai gloriōsă nu se pōte numi.

Acum totā cestiunea e, că ore merge-va principele *Bismarck* in parlamentū, și decā va merge, ce atitudine va observā. După cum s'a exprimatū *Bismarck*, nu este intențiunea lui, ca să ie parte regulatū la desbaterile parlamentare. Elū va luā parte la ședințe numai cu ocaziuni mai însemnate, și numai atunci, cândū va vedē, că guvernulū apūcā pre cāl greșite.

La totā întemplantū avemū să ne așteptāmū la scene interesante și la desbateri însemnate, și va fi o adeveratā placere a vedē pre fostulū cancelarū de fierū, care nu suferiā contrațiceri și opoziție, combătēndū pre succesorulū sēu.

România.

Alegerile restrinse pentru parlamentū încă suntū terminate. Astfelū decī partidulū guvernamentalū numărā 117 deputați, și prin urmare guvernulū va dispune și in parlamentū de o majoritate imosantă. Totā cestiunea e, că ore până cândū va subsistā bunaițelegere in sēnulū maiorității. — Sesiunea parlamentarā se va deschide in 14 a l. c.

Fostulū ambasadorū alū Rusiei, cunoscutulū *Hitrovo*, carele a făcutū atâtea încurcături guvernelorū deosebite, a prezentatū Regelū scrisorile sale de revocare și a părăsitū România.

Sērbia.

Ex-regina Natalia, mama regelū *Alexandru*, încă nu a părăsitū Sērbia, cu toate că i-s'a notificatū decisiunea Scupcinei, in înțelesulū căreia trebuie să iēsē din țēră. Guvernulū este decisū a escutā otărīrea scupcinei, și decā s'ar opune regina, va folosi chiar și forță pentru a cāștigā valōre acelei decisiuni. Ne potēmū decī așteptā la espulsarea ex-reginei, prin ce se va mai sporī ērāși seria faptelorū dorerōse întemplate in familia *Obrenovic* in urma neînțelegerei ivite futre părinții regelū *Alexandru*.

Corespondințe.

Sibiū, in 30 Aprile 1891.

In 23 Aprile a. c. s'a ținutū aici adunarea protopopēscă ordinariā sub presidiulū Preanonratulū șefū tractualū *Ioanū V. Rusū*, la care pre lângă preoțimea tractuală au luatū parte și mireni din parochiile aparținētoare protopopiatulū Sibiulū, ceea ce se întemplā la noi după unū usū vechiū totū la trei ani. In ședințele acestei adunări s'au pertractatū mai multe obiecte de mare însemnătate pentru prosperarea besericeilorū și școlelorū nōstre confesionale și s'au luatū totū atātū de importante decisiuni.

Îmi iēu decī voiā a Vē împartași unele, cari cugetū că vorū interesā pre cetitorii valorosulū nostru organū „Unirea”.

1. Avēndu-se in vedere, că in unele parochii catechisarea tinerimei adulte, cum și propunerea Religiunei și Moralulū spre cea mai mare daunā a besericeii nōstre unite nu se face cu destulā consciințositate, s'au luatū mēsuri severe, ca pre venitoriū să înceteze acestū rēu, ale cărui urmări nu potū să fiā decâtū desastroșe pentru viitoriulū s. nōstre beserice, și preoțimea să observeze cu totā acurateța numeroșele ordinațiuni emanate in astā privința dela Preaveneratulū nostru Consistoriū.

2. Altā cestiune de mare însemnătate pusā din partea presidiulū la ordinea zilei a fostū cestiunea creārei unū fondū școlasticū tractualū, care considerāndū multele lipse și neajunsuri, cu cari au de a se luptā școlele și învățătorii nostri, cum și impregiurările atātū de vitrege pentru cultura nōstrā morală și națională, a fostū primitā din partea membrilorū adunării cu o deosebitā însuflețire. Asemenea s'au luatū mēsuri, ca in parochiile, unde până acum nu s'au înființatū încă fonduri de naturale, să se intemeieze atari fonduri. Pentru afiarea modalitățilorū și punerea in praxā a acestorū idei salutare s'a alesū o comisiune sub presidiulū șefulū tractualū in

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mihailu Eminescu.

Studiu criticu.

(Continuare.)

Erotismul lui Eminescu inse numai ca e negritu de pessimismului lui Schopenhauer, ci este pre langa acea si preste mesura vulgaru, pentru-ca e carnalu si selbatecu.

Marele conoscatoriu alu semtirilor si caracterelor poetice, genialulu Chateaubriand vorbindu despre iubirea erotica, dice ca in form'a, in care apare ea la poeti geniali si nobili, ce au traitu in er'a crestinismului, a fostu mai necunoscuta poetiloru antici pagani.¹⁾ Si acest'a cu totu dreptulu, caci religiunea crestina tinzendu neintreruptu a purifica inim'a omenesca a ajunsu pana acolo, catu a spiritualisatu si semtirile, cari mai putinu se pareau susceptibile de asa ceva. Si intre aceste celu mai insemnatu este semtulu secsualu.

Acest'a este caus'a, pentru care semtulu nobilu secsualu nu cautu in femee totu numai trupu frumosu, ochi negri, talia sulegeta, mani albe, peru lungu si alte grații trupesce, ci cautu in femee caracteru, modestie, virtute, nobleță, educatiune, spiritu, inteligintă si insufletire pentru idealele omenime. Acest'a e causa, pentru care unu poetu nobilu si genialu nu va cantu totu numai partea trupesca a femiei, la castigarea careia ea n'a contribuitu mai nemicu, ci va cantu mai multu partea sufletesca, care si-o castiga si femeia in mare parte numai cu lucru si osteneala multa. Astfelu semtulu secsualu este oșescumva eterisatu si redicatu in o sfera atat de inalta si convenabila demnitatii omenesce, cum si unde n'a fostu nice candu in anticitate.

Si acum ce afla omulu din tote aceste la Eminescu? Respondemu: Semtulu secsualu celu mai carnalu, cum se desvolta numai in haremele Mohamedaniloru. Nicairi elu nu cautu si nu-i trebuie in femee, decatu ochi mari negri, brațe rotunde, peru lungu, fața „balae“ si alte calități trupesce, catu fi vine omulu a crede, ca este unu emisariu alu haremului spre a aduna printre Romani femi frumose pentru magnatii desfranați ai orientului. Era placerile lui Eminescu cu femea stau numai in sarutari, imbratisari, cuprinderi preste mijlocu, preambleri prin padure in singuretate si alte platitudini, catu din punctulu acest'a de vedere poesile lui suntu unu adeveratu lupanaru literariu.

Lucrulu acest'a nu-i place nice dlui Gherea, desi densulu este realistu cu trupu cu sufletu, si fi si face lui Eminescu, desi cu ore care sfiola, imputare meritata si pre dreptulu.²⁾ Un'a inse o a nitatu dlui Gherea. Si acest'a este, ca Eminescu in cantarea semtului secsualu nu e numai carnalu, ci este si selbatecu. Caci numai ca nu-i trebuie in femee nice o frumsete sufletesca si ideala, ci aceste le chiar ureșce si despretuiesce. Ma cinismulu lui celu de josu merge pana acolo, incatu iubeșce pre femea frumosa in trupu chiar si atunci, candu este diavolu in privinta sufletesca. Cu o francheta mare o spune elu acest'a in vier-surile din angeru si demonu:

Suflete! de-ai fi chiar demonu, tu ești sfanta prin iubire,
Și adoru pre-acestu demonu cu ochi mari cu peru
blundu; ³⁾

Și: Unu demonu sufletulu ei este

Cu chipu de marmora frumosu. ⁴⁾

Și totuși e inamortatu in demonulu acest'a pana la nebuție.

Se pote pre lume unu erotismu mai selbatecu si mai dejositoriu pentru omu ca acest'a? Prin penitentiare suntu inchise cate odata pre viața femi frumose, inse selbatecite, harpii, cari si-au ucisu copiii si au comis alte crime horibile. Si Eminescu ar fi fostu

in stare dupa principiile aceste erotice a se inamora pana la nebuție in unu atare monstru omenescu, deca numai aveu „ochi mari si peru blundu“. Deca elu a fostu aptu de unu atare amoru, fia, nu ne pasa multu. Ne-ar' dore inse multu, tare multu, candu tenerimea romana ar adopta si ea pentru mișcarile inocente ale inimei sale nișce principii asi dejositoare pentru demnitatea omenesca, cum suntu aceste alui Eminescu.

Nu potemu intre lasa a nu ne provocu aci la unu adeveratu omu genialu, si scriitoriu clasicu, ca mai cu sema parintii de familie se veda, cum eugeta despre iubirea erotica unu atare barbatu, pre langa care Eminescu dispare cu totulu. Ințelegemu pre clasiculu germanu Grillparzer, a carui aniversare de o suta de ani dela nascere fu serbata chiaru in anulu acesta. Acestu genialu poetu in dram'a sa „Das goldene Vlies“ a descriu ca nimene altulu, unde este in stare a duce pre omu iubirea orba erotica lipsita de ori si ce considerațiuni ca cea alui Eminescu. Personele principali in drama suntu elinulu Jason si barbar'a Medea, cunoscute din mitologia antica grecesca. Iubirea lui Jason fața cu Medea trece la inceputu tote marginile si Jason inchiaie si casatorie cu ea. Pre incetulu inse Jason cunoșce pre Medea in tote uriciunile sufletulu ei. Elinulu celu finu incepe a cunoșce scaderile, nu a unui „demonu“, cum dice Eminescu, ci numai scaderile unei barbare, si de atunci iubirea lui poetica fața cu Medea inceta si se preface in o recela filosofica. Si numai eugetulu, ca Medea fi este soție, si iuca flu imple de fiori, cari apoi cresc inca prin aceea, ca Jason n'aveu cui se-si comunice dorerea. „Privirea ei me stringe ca in fieru, si tortur'a ascunsa me sugruma“, dice Jason despre Medea catra Creusa fet'a regelui Creon. Si desi in alte privințe Jason nu remane pana la capetulu dramei unu erou adeveratu, totuși poetulu a aretatu destulu de frumosu si a probatu cu adeverata pena de artistu, ca cultura adeverata nu cautu in femee numai frumseti trupesce, ci in prim'a linia decorea sufletulu. Caci in Jason este personificata cultura si semtulu esteticu si finu alu anticulu Elinu, era in Medea duritia barbarului. Si cultura si semtulu esteticu elinu pre Jason nu-lu lasa, nu-lu ierta, nu-i permite a iubi pre o barbara, dupa-ce i-a cunoscutu moravurile cele urte.

Cu catu sta Jason acest'a mai pre susu decatu Eminescu! Catu de idealisatu este erotismulu in Jason, si catu de selbatecitu in Eminescu? Se nu uitamu inse, ca in Jason vorbeșce unu talentu genialu, classiculu Grillparzer, in Eminescu inse vorbeșce unu pigmeu, caruia i-s'a urtu de lume.

Cu tote aceste nu ne miramu de locu, ca la Eminescu erotismulu este asa selbatecu. Pessimismulu lui este din firea sa dușmanu a ori ce idealismu. Elu nu se pleca decatu numai inaintea stimulorulu si patimiloru trupesce, caci fața cu aceste fi lipseșce arm'a, ca se le omora. Deca nu le pote inse omori, incungiura totuși ori ce idealismu in ele, si asa inaintea pessimistulu aparu in tota goletatea si trivialitatea loru. Acest'a este caus'a, de erotismulu lui Eminescu este asa selbatecitu. Si in privința acest'a a fostu unu discipulu fidelu a magistrulu seu Schopenhauer. Putini filosofi au dusu o viața asa desfranata cu femeile ca elu. Si la betranețe adanci își aducea aminte bucuros de desfranelu seu din Veneti'a cu italiene frumose. Cu tote aceste inse dora nici unu filosofu nu a vorbitu atatu de ru despre femi ca Schopenhauer. Si pentru ce? Pentru-ca considera pre femi numai ca pre unu mijlocu de deliciu trupescu. Calități sufletesce nu-i trebuiau si nu voia se afle in femee.

Eminescu inse nu este numai carnalu si selbatecu in erotismulu seu, ci este si trivialu si obscenu. Bietulu omu ametit de laudele unoru barbați, cari eu laudele aceste urmariu cu totulu alte ținte, s'a semțitu

dispensatu si de legile buneii convenințe in poesile sale, catu in privința acest'a s'a folositu in modu estravagantu fara nici o genare de curiosulu principiu alu betraniloru, ca: *multa licent stultis, pictoribus atque poetis*. Ce ar dice unu parinte pentru esemplu, candu fiica-sa s'ar lasa, ca Eminescu „s'o duca in codru, in unu locu ascunsu, si acolo se-i desprinda velulu din creștetu“, cum ne spune elu la pag. 63 din poesile sale, ca ar dori se faca cu amanti sa? Ce ar dice, candu o alta fiica s'ar duce cu unu Eminescu „se vorbesca in intunecime, si apoi se nu aiba de acea grige nimene“, va se dica nice parintii, cum doreșce Eminescu la pag. 100 din aceleasi poesii? Ce ar' dice, candu fetele loru le-ar' spune, „cum a dormitu Cupido cu ele in putu si cum s'a suitu noptea la ele pre feresti“, precum au aflatu in poesile lui Eminescu pag. 11. — Destulu se fia, voru dice parintii de familie, mai cu sema, cari au fete, destulu se fia cu atari trivialitati si obscenitati! Da, dicemu si noi, destulu se fia! Si modestia nu ne lasa se mai citamu altele, desi amu pote. Aceste inse le-amu adusu inainte, ca parintii se veda, ce spiritu frivolu au aflatu unii omeni cu cale a incorona de geniu. Dlu Maioreșcu in critic'a poesiei romane dice despre o parte a poesiloru lui Bolintineanu, ca trebuie se o acopere cu unu velu de pudore. Se pote si acest'a. Inse dlu Maioreșcu multu mai bine facea, deca pre tote poesile lui Eminescu arunca unu velu de pudore, si nu le mai publica in volumu separatu, fara le lasa inormentate in „Convorbirile literarie“.

Au fostu, ce e dreptu si poeti in adeveru geniali, cari au cadutu in greșeli de aceste. Asa s'a intemplatu cu Ovidiu in „Ars amandi“, asa cu Goethe in „Die Leiden des jungen Werther“ si in romanulu „Die Wahlverwandtschaften“, asa cu italianulu Boccaccio in „Decamerone“ si cu Wieland in „Oberon“, in cari Amor nice pre departe nu este asa castu, cum ar trebui se fia. Ma la Ovidiu in „Ars amandi“ si la Boccaccio este catu se pote mai obscenu. Acestia inse au celu putinu alte doue parti bune. Si aceste suntu mai antaiu eleganta stilului, fluiditatea stralucita a limbei, frumseta farmecatoare a espunerei, si la unii versari de o armonie de totu frumosa. Dupa aceea impregiurarea, ca mai cu sema Ovidiu si Goethe au si destule alte scrieri in adeveru classice, in cari defectele erotice amintite nu esistu. Pentru acea lumea literaria le-a iertatu greșelile din operile acele fiindu rebonificata prin alte frumseti literare si prin alte opuri. Cele de antaiu nice candu n'au potutu deveni lectura pentru salonele, in cari mai are trecere moralitatea si buna convenința. Inse pentru acea cu multu mai mare trecere au castigatu cele din urma.

Cu ce ne pote rebonifica inse Eminescu pentru banalitati si obscenitati lui erotice? Cu nemicu, decatu cu pessimismulu negru si desperatu alui Schopenhauer de prin alte poesii in versuri destulu de rele, cu pessimismulu acest'a, care nu pote ave din firea lui nice o valore, nice culturala preste totu, nice intelectuala, nice estetica si mai pre susu de tote nice morala.

(Va urma.)

Atala.

Novela de F. R. de Chateaubriand.

(Continuare.)

Si acesta femi tenera incepu a cantu cu o voce tremuratoare, isi legana copilulu pre genunchi, udandu-i buzele cu laptele sinului ei, cu unu cuventu asi ingrigia de celu mortu, ca si cum ar fi fostu viu.

Ea voia, dupa datin'a Indianiloru, se aseze cadavrulu fiului seu pre ramurile vre-unui arbore, se se usce, ca

¹⁾ „Genie du christianisme“. Edit. Paris 1865 t. I. pag. 295.

²⁾ pag. 148.

³⁾ pag. 50.

⁴⁾ pag. 161.

apoi sè-lu pòta depune în mormintele parinților sèi; de ace'a îlu desbracă, și apoi vre-o câteva clipite suflându spre gur'a lui îi dîse:

„O, iubite suflete alu fîiului meu! tatalu tîu țî-a datu viéțîa prin o sarutare depusa pre buzele mele, de ce n'am ôre și eu poterea, că sè-ți mai dau inca odata viéțîa?“

La aceste cuvinte cuprinse recele cadavru în brațele sale, care ar fi reînviatu de buna sîma la foculu inimei sale, de cumva nu și-ar țîné pentru sine Domnedieu respirulu, ce dă viéțîa.

Apoi se scolă și cercă cu ochii unu arbore, pre ramurile căruia sè asieđe corpulu fîiului sèu. În urma alese unu arțariu cu flori roșii, ce impraștîau unu mirosu de totu placutu. Și dupa ace'a apucă cu o mîna o crînga, ce stă mai plecata, și cu cealalta asieđă cadavruulu copilulu sèu, apoi lasându ramur'a din mîna, ace'a reocupându-si pozițiunea avuta, redică între podôbele sale de flori și recele trupu. O, cătu de mișcatôre e acésta datina a Indianilor! Eu am vedutu pompôsele statue a unui Césaru și a unui Crassu, dar le preferescu cu multu pre acestea. Preferescu cu multu aceste morminte aeriene, aceste mausolee de flori și verdéța, în giurulu căror'a sbôra albinele, pre cari le mișca linu zefîrulu, și unde privighetôrea își face cuibulu și-si cânta cântecele sale frumôse. . . .

Me apropiat totu mai tare de femei'a, care suspînă lînga trunchiulu arborelui, și fîra de a dîce ceva luai o ramura și începui a aperi cadavruulu de insectele, ce se adunasera lînga elu, ferîndu-me de a nu spariá unu porumbu, ce se asieđase aprôpe.

Indian'a îndreptându-se cătra porumbu dîse:

„Déca tu, porumbule, nu ești sufletulu fîiului meu, atunci de buna sîma ești o mama, care cauți materialu, sè-ți faci cuibu. Ié, țîți dîcu, ié din bucelele aceste, pre cari acum nu le mai spêlu cu apa de Chin'a, ¹⁾ ié și fâ cuibu puiloru tîi. Marele Spiritu țîi va lungi viéțîa!“

Si apoi vedîndu, că unu strainu inca ié parte la dorerea ei, de bucurîe începui a plînge.

Intr'ace'a unu barbatu tîneru apropiându-se de ea îi dîse:

„Fét'a Celutei, ié copilasiulu nostru josu, căci nu vomu remâné aici decātu pîna la reversatulu dîoriloru.“

„Frate!“ îi dîsei, „țîți dorescu dîle senine și liniștite, o turma de capriôre, o manta din piele de castoru și bune speranțe: asiá dar tu nu te așeđi în pustî'a acésta?“

„Nu,“ dîse elu, „suntemu proseriși și ne cercămu unu asilu.“

Dîcîndu acestea își plecă capulu pre pieptu și-si doborî cu arculu florile de pre capu. Femei'a luă apoi copilulu de pre crîng'a arborulu și-lu dadu barbatulu, sè-lu dîca.

„Permiteți-mi, rogu-ve, că sè me încalđescu și eu preste nôpte la foculu vostru!“

„Noi n'avemu unde ne plecă capulu,“

¹⁾ O plînta din Americ'a.

respunse Indianulu, „déca vrei sè ne urmezi, vomu poposi lînga cataract'a dela Niagar'a.“

„O facu bucurosu,“ respunsei, și plecai cu ei. Nu preste multu ajunserămu la cataracta, care faceá unu sgomotu teribilu, ce-lu auđiramu inca din mare departare. Cataract'a o face riulu Niagara, care curge din laculu Erie și sè vîrsa în laculu Ontario. Caderea se întempla deia o înalțime de 144 urme. Dela laculu Erie pîna aprôpe de cadere Niagar'a se rostogolesce tare iute, și în momîntulu caderii elu apare că și o mare, a cărei valuri se îndésa a se svîrlî în abisulu, ce se deschide înainte loru. Cataract'a se imparte în dîoue brațe, avîndu astfelu form'a de potcova. Intre Aceste brațe se áfla o insula, care stă plecata în josu cu toți arborii și plîntele sale. Mass'a de apa ce curge spre sudu, cađîndu forméza unu cilindru monstru și apoi josu apare că și unu tapetu albu că néu'a, care în reflexulu rađeloru solari jóca tôte colorile. Cealalta, ce curge spre ostu, pîca într'unu abisu asiá de negru, cătu te imple de grôza, formîndu de-asupr'a lui nenumerați curcubeii. Dupace mass'a de apa se isbesce de stînci, se redică în susu în forma de negura, intocmai că fumulu dela unu focu mare. Brađi, nuci selbategi și munți formați de totu caracteristicu, marescu selbategimea acestei scenerii. Apoi vulturi apucați de curentulu de aeru se rotescu de-asupr'a acestei cataracte și animalele Cacaju se acața cu códele loru de cele mai din josu ramuri ale planteloru, ce cresc în abisu, pentru că sè apuce cadavrele sdruncinate ale urșiloru.

În vreme ce priviam cu mare placere, dar tot-odata și cu o frica interna acestu tablou, ce se desfaceá înainte ochiloru miei, Indianulu și cu femei'a sa me parasira. Îi cautai preste totu loculu, pîna ce în urma îi gasii într'unu locu, ce se potrivia de minune cu dorerea loru. Ei s'au fostu asieđatu pre iérba, aprôpe de ei nesce betrîni, și nu departe erău învélite neșce ôse de omu. Plînu și acum de mirare de celea ce vedusem cu câteva momente mai înainte, me pusei și eu josu lînga mam'a cea tînera întrebîndu-o:

„Ce însémna, sor'a mea, aceste tôte?“

„Acést'a,“ dîse ea, „e pamîntu din patri'a nôstra, ér aceea de acolo e pulverea strabuiloru nostri, care ne urméza în exilu.“

„Și care a fostu caus'a, pentru care fureți exilați?“

Fét'a Celutei îmi respunse:

„Noi suntemu cei de pre urma membri din semîntî'a Natchesiloru. Dupagrozavulu macelu sîngerosu, ce-lu facura asupr'a nôstra Francesii spre a resbuná pre frații loru, unii dintre frații nôstri aflara asilu la vecinii nostri numiți Chikossasi. Acolo petrecuramu multu vreme în liniște, bucurându-ne multu tîmpu de bunatătîle păcii. Preste 7 luni inse Albi din Virgini'a navalira asupr'a acelu teritoriu, dîcîndu că acél'a li-s'ar fi datu loru din partea cutărui rege din Europ'a. Înălțîndu ochii spre ceru, și luându relicuiele moștenite dela stramoșii nostri, plecaramu înspre pustie. Pre drumu nascui unu copilu, care morî nu preste

multu, findu-că mi-se stricase laptele din caus'a multoru doreri, ce suferisem în tîmpulu din urma.“

Aceste povestindu-le tîner'a mama își șterse ochii cu pèrulu sèu. Eu vedîndu-o inca începui a lacrimá.

(Va urmá.)

Diverse.

Mulsulu vaciloru. Esperințe numeroșe facute de ômeni de specialitate au doveditu, că e mare diferința între cantitatea și calitatea laptelui obținutu printr'unu mulsu bunu în comparațiune cu laptele mulsu nesistematicu. În adevèru, déca nu avemu grige, se mulgemu ugerulu pîna la cea din urma picatúra, atunci produțiunea acestui licidu sè micșoréza în raportu cu cantitatea, care remâné dîlnicu în ugeru. Acést'a e unu faptu, a căru esactitate nu numai că s'a doveditu în praesă, dar' e conformu și cu teori'a: *Natur'a nu produce de giabu.* Laptele, care remâné în ugeru, e absorbitu din nou de organismulu animaleloru, și mulsulu viitoriu va dá lapte mai puțin cu o cantitate egala celei absorbite. — Unu altu motivu, pentru care laptele trebuie mulsu pîna la ultimele picatúri e faptul, că laptele mai de pre urma conține aprôpe de dîoue ori atát'a smîntâna că laptele dela începutulu mulsului, prin urmare lasându-lu în ugeru avemu o pierdere dupla.

În tîmpurile mai vechi se credeá, că laptele turnatu în vase înalte nu sè inchiéga asiá de bine, că celu din vase late și puțin adînci. Astáđi inse încercările comparative facute în Angli'a și Americ'a probéza contrariulu, că adeca mai multa smîntâna sè câștîga din laptele pusu în vase înalte.

Unii cultivatori s'au indatinatu, sè puna laptele destinatu la smîntînire în vase de tinichea de zincu, cređîndu că în modulu acést'a voru dobîndi unu resultatu mai bunu, adeca mai multa smîntâna decātu în vase de pamîntu. Dar' praes'a acést'a trebuie parasita cu totulu, de ôre ce acidulu lacticu se combîna cu zinculu și forméza o sare otravitôre.

Cu privire la tîmpulu și modulu, cându si cum sè se mulga vacile, unu americanu practic dîce: O vaca, fîa cătu de slaba de lapte, va dá celu puțin cu 10% mai multu lapte că de comunu, déca la mulsu voru fi observate urmátôrele regule: 1. Sè se mulga vac'a în unulu și acela-și tîmpu, d. e. la 5 ôre diminețîi și la 6 ôre sér'a. Acést'a e tîmpulu celu mai acomodat pentru mulsu. 2. Mulsulu sè se faca cătu se pôte de repede și de curatu. 3. Cine mulge, sè nu vorbésca, și sè nu cugete airea decātu la mulsu. 4. Cându te apuci de mulsu, scârpina vac'a pre șele și vorbeșce-i câte-va cuvinte prietinôse, ér' cându ești gata, asemenea. 5. Din ce vei fi mai amicabilu cu vac'a în decursulu mulsului, cu atát'a vei capetá mai multu lapte.

Cine-și prețueșce mai multă viéța? Ca sè se pôtá respunde la acéstă întrebare, s'a cercatú, cine și-a asiguratú viéța pre sume mai mari, și s'a aflatú, că loculu primú flú ocupá contele Dudley, unulu din cei mai avuți aristocrați englesi. Elú și-a asiguratú viéța cu 1.200.000 funți sterl. (cam 14.400.000 fl. v. a.), cari îi va primi eredele după mórtea dînsulu. După Dudley urmézá dlú Wana-maker, directorú generalú alú posteloru în Statele unite nord-americane, a căru asigurarare trece preste suma de 20.000.000 marce (cam 12.000.000 fl. v. a.), după care sumá plateșce premiú anualú 840.000 marce (504.000 fl. v. a.).

Nici chiar principî și membri de ai familieforú domnitôre, considerîndú schimbările, la cari suntú espuse averile, nu suntú străinî de asigurarare pre viéța. Așa prințulú de Wales s'a asiguratú pre 650.000 funți sterl. (cam 7.800.000 fl. v. a.). Șefii mai multoru dîare mari din America, unde e Eldorado asigurarilorú, încá își asigurá viéța pre sume de câte 1—3 milióne fl. v. a. — Ce diferință între noi și între dîariștii americani,

ei lasă după sine milioane asigurate, pre cându la noi nu le e sigură diariștilor nici sub-sistența de pre o și pre alta.

Noul Salonichi. Salonichul, care a jucat o rolă însemnată în istoria veche, de cându s'a împreunată prin căi ferate cu Europa sudică și vestică, era să ridice în toate privințele. Deși are o situație tare frumoasă, totuși până în anii din urmă era puțin cercetat, din cauză că strainul nu află în Salonichi nimic atragătoriu. Casele umile, drumurile rele și mijlocele de comunicație de totu primitive numai îl spăria. Acum însă o nouă eră s'a început în viața vechiei cetăți. De-alungul țărmului mării s'a ridicat o parte nouă de oraș în stilu cu totul european. Are unu quai foarte frumos ca și care în Turcia numai la Smirna să mai află. S'a deschis negoțorii și cafenele numeroase și în partea orașului numită francesă s'a edificat case comode de închiriat și palate elegante. Stradele fură de nou pavate și orașul întregu iluminat cu gaz. Noua cale ferată, ce are să-l pună în legatură cu orașul Monastir, precum și comunicația marină cu orientul nu facu din Salonichi numai unu centru însemnat de comerț, ci-i dau și o foarte mare importanță politică, de aceea nu e mirare, că la Salonichi colidează interesele mai multor state europene, între cari de securu să numeră și monarhia noastră.

Că să ne facem idee despre înflorirea comerțului în Solochi, este de ajuns a ști, că în anul 1889 esportul lui a valorat aproape 50,000,000 franci, era importul la 78,000,000 fr., și circulația pre terenul comercial creștea în fiecare an. Popolația acestei cetăți trece preste 160,000 de suflete.

Dorerea de dinți se poate delatură, după cum scrie o foiță medicală, cu unu mijlocu foarte simplu. N'avem decât să mișcăm o cârpă curată în apă fierbinte și să frecăm cu ea încetisoru dintele și gingea. Dorerea încetă nesmintită, și încă cu atât mai în grabă, cu câtu a fostu mai fierbinte apa.

Bibliografie.

„Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu, profesor. Gherla 1889. Editura Căminului Negruțiu. Octavă pag. 170.

Conținutul: Dedicatiunea; prevorbirea excursiunea; păstoriul; privighitoarea codrului; pre ruinele unui castru și castel stravechi; unu bugioru de copilă; geniul nopturn; invocațiunea; furtuna; lilia Silvaniei; o nopte în Salmec; jocuri naționali; distrațiunii și revelațiuni; concertul; Iașigii; care în cătră; soriora florilor; o legendă din bătrani; despărțirea; dorul; Sibila; morbul; revederea; lupta; odinora și acum; reintorcerea.

Se poate procura cu 1 fl. r. a. dela „Tipografia Aurora” din Gherla (Szamosujvár) în Transilvania.

Școala Română — revistă pedagogică — redigată de Vasile Petri în numărul 11 publică următoarele: „Proiectul de lege pentru grădini și asilele de copii în casa magnaților.” — „Herbart, biografie și principiile sale pedagogice și influința lor asupra pedagogiei.” — „Iubileul Academiei române.” — „Lecțiuni din geografie și istorie.” — „Esamenul de iernă dela școala primară din Sangeorđi.” — „Adunarea generală a reuniunii docenților gr.-catolici români din Maramureș.” — „Aforisme pedagogice.” — „Varietăți.” — „Anecdote scolare.” — „Posta Redacțiunii.”

Familia — ziaru beletristic-literariu în numărul 16 a. c. cuprinde: „La iubileul Academiei române” (poesie). — „In divorțu” (novelă). — „O cursă” (istoria unui cârpaci). — „Sufisele est și iste în numele de localități românești.” — Salonu: „Intemeierea Academiei române.” — „Sesiunea generală a Academiei române — în 1891.” — Ilustrațiunile: „Gondola linu plutește” și „Oglinda codrilor.” — „Literatură și arte.” — „Teatru și muzică.” — „Beserică și Școlă.” — „Ce e nou?” — „Călimarul săptămânii.” — „Anunțu.”

Foia Ilustrată — apare în fiecare Duminică în editura Institutului tipografic din

Sibiu și sub redigearea responsabilă a Dr. D. P. Barcianu. Anul I. Nr. 16: „Sola” (poemă). — „Limfa lui Koch” (novelă). — „Alfrodita” (o povestire din vechea Eladă). — „Lăsați princi să vină la mine” (ilustrațiune). — „Iubileul de 25 ani alu Academiei române.” — „Beserică, școlă, educațiune.” — „Literatură și știință.” — „Teatru, muzică, și arte preste totu.” — „De toate și de pretotinden.” — „Cronica septemăni.” — „Sciri personali.”

Posta Redacțiunii: — Dlul T. H. P. în Sz. Dorinței DTale să va satisfacă întocmai. — Al totă dreptatea, cându știi, că idea exprimată prin cuvintele „brui somnului de vece” (Atala, nr. 17 alu Unirei) „sămână multu” cu idea exprimată în poesia din nr. 2 1891 alu »Familiei» „morțu dormu de vece în respire.” Ne pare bine, că D-ta ne faci atenți la ascunerea acesta, dovedindu astfel, că recunoști de adeverate, deși cam târziu, cele șise în nr. 6 alu »Unirei». Decă vei binevoi anume a ceti cu cevaș luare aminte pasagiulu din nr. 17, unde să află cuvintele »brui somnului de vece”, te vei convinge, că acelea le-a rostitu păgămulu Șakta; eră cuvintele din nr. 2—1891 alu »Familiei» »morțu dormu de vece în respire» le-a scrisu unu clericu absolutu și unu candidatu de preot greco-catolicu. Etă pentru ce amu reprobatu noi poesia aceea din »Familia», și etă că nu ai avutu cauză de a te superă pre noi. — Salutare.

Editoru și redactoru respundietoriu:

Dr. Vasiliu Hossu.

Pretiuul mărfurilor.

Piată din Blasiu. Grău, hect. fl. 6.— până 6.25, — grău mestecat fl. 5.50 până —, — secara fl. 4.75 până —, — ovesu fl. 2.25 până fl. 3.—, — cucurdiu fl. 4.65 până fl. —, — alacu fl. —, — până fl. —, — cartofi fl. 1.50 până fl. 2.—, — seminția de cânepa fl. 7.50 până fl. —, — fasolea fl. 5.50 până fl. 6.—, — carnea de vita chilo 40 cr. până —, — carnea de vitelu 40 până — cr., — carnea de porc 48 până — cr., — carnea de berbec — până — cr., — 16 oue cu 20 până — cr.

JOSIFU GAVORA (1) 13—30

distinsu cu medali'a espositiionala cea mare pentru lucru escelentu și gustu bunu la espositiunea regnicolara din Budapesta în a. 1885.

Budapest'a, IV. strad'a Vatiului Nr. 17

Recomandu cu pretiuri de cele mai convenabile și în executare câtu se se poate mai frumoșă obiecte de lipsa

pentru ajustarea besericelor, și anume:

Felone preotiesci și stichare diaconesci

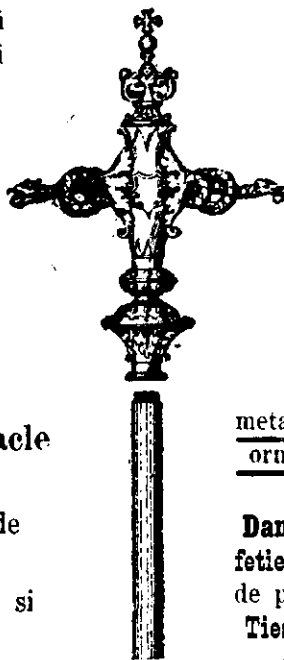
Flamure pentru beserici și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni besericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Acuratatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscătoare.

Tariful de pretiuri și preliminarie de spese trimitu la cerere francate.

Primescu și efep-tuiescu ieftinu repararea vestmintelor besericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodarii de aur, de argintu și de metasa, precum și de ornaturi besericesci brodate

Dantele besericesci, fetie de altariu, cruci de parete și de școlă. Tieseturi besericesci, damasturi etc.

Fundata în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Altetiei Sale imp. și reg. Archiducele Josifu

proprietariulu primei fabrici ungare de masine și reccisite de pompieri, turnatoriu de clopote și metalu

Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66

recomanda atentiunei preanonatorilor domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrica atâtu grupuri câtu și clopote singuraticice: cu scaune de fieru patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabric'a a liferatu dela intemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altel și celu dela metropol'a din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se afla umblătoare scutite de mirosu, arangiamente pentru bai, conducte pentru apa și pompe pentru fântani.

(2) 19—52

Preliminarie de spese și Pretiu-couranturi se trimitu la cerere gratuitu și franco.

Distinsu în anul 1885 la espositiunea regnicolara din Budapesta pentru lucru escelentu, progresu și capacitate de concurentia cu diplom'a cea mare de onore.

